Islam and Health Journal
نشریه اسلام و سلامت
e-ISSN: 2383-191X p-ISSN:2383-2177
دانشگاه علوم پزشکی بابل

Students' attitudes toward childbearing: A descriptive-analytical study at Shahrekord University of Medical Sciences

Shahriyar Salehi Tali (PhD)[1], Ali Hassanpour Dehkordi (PhD)[1], Seyed Yahya Kazemi Sheikh Shabani (PhD)[2]*

1. Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.
2. Department of Islamic Studies, School of Medicine, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

Article Type:
Research Paper

Received:
28 July 2024
Revised:
18 Oct. 2025
Accepted:
22 Oct. 2025
Published Online:
3 Nov. 2025

ABSTRACT

Background and aim: In today's world, the decision to have children has become significantly more complex than in the past. This is no longer merely a personal or family-related decision, but one that is shaped by a wide range of economic, social, cultural, and technological factors. The aim of this study was to evaluate the attitudes of students at Shahrekord University of Medical Sciences toward childbearing and to identify the factors influencing these attitudes.

Materials and methods: This descriptive-analytical cross-sectional study was conducted with a sample size of 323 students from Shahrekord University of Medical Sciences. Participants were selected through stratified random sampling. Data were collected electronically using a demographic questionnaire and the standardized Rad and Tavabi Childbearing Motivation Questionnaire. Statistical analysis was performed using SPSS version 22, employing both descriptive and analytical tests.

Findings: Among the participants, 1.5% exhibited a negative attitude, 11.1% had a low attitude, and 85.8% showed a moderate attitude toward childbearing. Only 1.5% demonstrated a high level of positive attitude. Statistical analysis revealed no significant correlation between students' attitudes and variables such as gender, age, field of study, parents' educational level, or economic status ($p>0.05$). The only significant influencing factor was being native to the province; the fertility attitude score of students native to the province was significantly higher than that of non-natives ($p<0.01$).

Conclusion: The majority of students expressed a positive attitude toward childbearing, indicating the necessity of creating supportive conditions in the current societal context.

Keywords: **Students, Attitude, Childbearing, Influencing factors**

Cite this article: Salehi Tali S, Hassanpour Dehkordi A, Kazemi Sheikh Shabani SY. Students' attitudes toward childbearing: A descriptive-analytical study at Shahrekord University of Medical Sciences. Islam and Health Journal. 2025; 10(2): 24-32.

© The Author(s).
Publisher: Babol University of Medical Sciences

*Corresponding Author: Seyed Yahya Kazemi Sheikh Shabani
Address: Department of Islamic Studies, School of Medicine, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.
E-mail: y.kazemi@skums.ac.ir

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

Islam and Health Journal
نشریه اسلام و سلامت
e-ISSN: 2383-191X p-ISSN:2383-2177
دانشگاه علوم پزشکی بابل

نگرش دانشجویان نسبت به فرزندآوری: یک مطالعه توصیفی و تحلیلی در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

شهریار صالحی تالی (PhD)[1]، علی حسن‌پور دهکردی (PhD)[1]، سید یحیی کاظمی شیخ شبانی (PhD)[2*]

۱. گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران.
۲. گروه معارف اسلامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران.

چکیده

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

دریافت: ۱۴۰۳/۵/۷

ویرایش: ۱۴۰۴/۷/۲۶

پذیرش: ۱۴۰۴/۷/۳۰

انتشار: ۱۴۰۴/۸/۱۲

سابقه و هدف: تصمیم به فرزندآوری در جهان امروز به مراتب پیچیده‌تر از گذشته شده است. این تصمیم تنها یک انتخاب شخصی یا خانوادگی نیست، بلکه تحت تأثیر گسترده‌ای از عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و فناورانه است. هدف از این مطالعه بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی نسبت به فرزندآوری و عوامل موثر بر آن بوده است.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه توصیفی-تحلیلی مقطعی، تعداد ۳۲۳ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده، انتخاب و وارد مطالعه شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های دموگرافیک و پرسشنامه استاندارد گرایش به باروری راد و توابی به صورت الکترونیک جمع‌آوری و با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و آزمون‌های آماری توصیفی و تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: ۱/۵٪ از دانشجویان دارای نگرش منفی، ۱۱/۱٪ دارای نگرش پایین و ۸۵/۸٪ دارای نگرش متوسط به فرزندآوری داشته، به‌طوری‌که تنها ۱/۵٪ دارای نگرش زیاد به فرزندآوری داشته‌اند. تحلیل نتایج حاکی از آن بود که بین نگرش دانشجویان و متغیرهایی مانند جنسیت، سن، نوع رشته، سطح تحصیلات والدین و وضعیت اقتصادی ارتباط آماری معناداری وجود نداشت ($p>0/05$). تنها عامل تأثیرگذار معنادار، «استانی یا غیراستانی بودن» دانشجو بود؛ به‌طوری‌که نمره نگرش به باروری در دانشجویان بومی استان به‌طور معناداری بالاتر از غیربومی‌ها بوده است ($p<0/01$).

نتیجه‌گیری: اکثریت دانشجویان نگرش مثبت به فرزندآوری داشته، لذا فراهم کردن این بستر در شرایط فعلی جامعه امری الزامی است.

واژگان کلیدی: دانشجویان، نگرش، فرزندآوری، عوامل موثر

استناد: شهریار صالحی، علی حسن‌پور دهکردی، سید یحیی کاظمی شیخ شبانی. نگرش دانشجویان نسبت به فرزندآوری: یک مطالعه توصیفی و تحلیلی در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد. نشریه اسلام و سلامت. ۱۴۰۴؛ ۱۰(۲): ۳۲-۲۴.

© The Author(s).
Publisher: Babol University of Medical Sciences

* **مسئول مقاله:** سید یحیی کاظمی شیخ شبانی
آدرس: شهرکرد، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، دانشکده پزشکی، گروه معارف اسلامی.
رایانامه: y.kazemi@skums.ac.ir

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

مقدمه

در چند دهه اخیر دگرگونی ساخت جامعه ایران و رواج شهرنشینی و نفوذ تمدن از یک سوی، و شتاب در پویایی اجتماعی، جغرافیایی از سوی دیگر، تاثیر شگرفی در خانواده‌های ایرانی بخشیده و ویژگی‌های این نهاد را از دیدگاه رفتار و اندیشه تحت تاثیر قرار داده است (۱). خانواده نیز به ناچار پابه پای تحولات اجتماعی متحول شده و خانواده از شکل گسترده به هسته‌ای تغییر یافته است و کاهش اساسی و مستمر مرگ و میر شانس دوام و بقای خانواده را افزایش داده از آن طریق به تثبیت خانواده هسته‌ای کمک کرده است (۲). به‌طوری که از منظر پذیرش اشکال جدید همزیستی، خانواده‌های زن و شوهری بدون فرزند یا با فرزندان ازدواج نکرده، به‌جای اشکال سنتی خانواده نمود پیدا کرده است (۳). با آغاز عصر شتابان ارتباطات و داده‌ها، سیستم اطلاع‌رسانی نفوذ بسیار زیادی در خانواده‌ها پیدا کرده و آگاهی و شناخت مصرف‌کنندگان رسانه‌ای را ارتقا داده‌اند. این رشد آگاهی منجر به بالا رفتن توقعات افراد و انتظار رفاه بیشتر شده، در نتیجه خانواده‌ها تمایل کمتری به فرزنددار شدن پیدا کرده و تعداد بیشتر کودک را مانعی در رسیدن به سطح بالاتر رفاه می‌دانند (۴).

در طول سه دهه گذشته، به‌ویژه دوره ۱۳۷۵–۱۳۶۵ باروری به‌گونه‌ای بی‌سابقه کاهش یافت و طی سال‌های ۱۳۸۵–۱۳۸۲ ایران به جرگه کشورهایی پیوست که دارای باروری در سطح یا زیر سطح جایگزینی بودند (۵). هرم سنی جمعیت که در طول تاریخ همواره قاعده‌ای گسترده داشته و به لحاظ تمرکز بیش از ٪۴۰ از کل جمعیت در سنین کمتر از ۱۵ سال از ساختاری جوان برخوردار بود، در طول دو دهه اخیر به سبب کاهش باروری به‌گونه‌ای همزمان در تمام مناطق جغرافیایی و گروه‌های سنی تولید مثل صورت گرفت. ایران کشوری است که جمعیت جوان آن حدود ٪۶۰ جامعه را تشکیل می‌دهند (۶ و ۷). در حال حاضر هرم سنی جمعیت ایران در حال انتقال از جوانی به سالخوردگی است. بدین ترتیب اگر نقطه شروع کاهش اساسی و مستمر باروری در ایران را سال ۱۳۶۵ در نظر بگیریم، تا پایان ربع اول قرن پانزدهم هجری شمسی (۱۴۲۵)، ساختار جمعیت ایران ساختاری، کاملاً سالخورده خواهد بود. در حالی که تا سال ۱۳۷۵ همواره کمتر از ۵ درصد از کل جمعیت ایران در سنین بالاتر از ۶۵ سال قرار داشته و هنگام نیل به سالخوردگی کامل جمعیت دهه سوم قرن پانزدهم نسبت درصد جمعیت ۶۵ ساله به بالا به حدود ۱۵ درصد رسیده و در واقع بیش از سه برابر خواهد شد. بر این اساس، رشد جمعیت طی سال‌های اخیر با کاهش محسوسی همراه بوده و طی ۲۰ سال آینده، از سال ۲۰۲۵ رشد جمعیت ایران به زیر یک درصد کاهش خواهد یافت (۶ و ۸). براساس اطلاعات برنامه بین‌المللی پیمایش سازمان اجتماعی (ISSP) برای سال‌های ۱۹۸۸ و ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰ اتریش، آلمان، انگلستان، ایرلند، هلند و ایالات متحده آمریکا انجام داده است. نتایج نشان می‌دهند مطابق ایده نهادینه‌شدن ازدواج و نظریه‌گذار جمعیتی دوم، افکار عمومی در این کشورها در حال دور شدن از هنجارهای سنتی ازدواج و باروری واجب است. این تغییرات به‌طور عمده بین نسلی هستند. در همه کشورها زنان مجرد و دارای تحصیلات بهتر، شاغل و افراد کمتر مذهبی دیدگاه سنتی کمتری نسبت به ازدواج و فرزنددار شدن دارند (۱۱–۹).

فرآیند صنعتی شدن که کارکردهای اقتصادی خانواده سنتی را دگرگون ساخت، تاثیر عمده‌ای بر کاهش میزان تولیدمثل ایفا کرده و عواملی چون بالا بودن هزینه‌های تشکیل و اداره خانواده به افزایش سن ازدواج و تاخیر زمان باروری انجامیده است. همچنین گسترش وسایل و فنون جدید ضدبارداری، بی‌ثباتی خانواده‌ها، ایدئولوژی‌های جدید راجع به خانواده‌ها، حیات زنان و تلاش زنان برای دستیابی به اشتغال و آزادی بیشتر نیز در وقوع این امر دخیل بوده است (۱۲). خانواده در ایران به لحاظ ساختاری و کارکردی دستخوش تغییر شده، این تغییر ناشی از تغییر نظام اجتماعی از اقتصاد کشاورزی به اقتصاد صنعتی و در پی آن تضعیف خانواده‌ی گسترده و شکل‌گیری خانواده‌ی هسته‌ای بوده است (۱۳). این دگرگونی به کاهش سطح زاد و ولد منجر شد که نه تنها در رشد جمعیت تاثیر منفی داشته، بلکه ساختار سنی جمعیت را از حالت جوانی به سالخوردگی متمایل کرده است (۱۴).

نگرش‌های افراد نسبت به ازدواج، فرزندآوری و سبک زندگی، تعیین‌کننده اصلی سطح باروری و حفظ جوانی جمعیت است. این نگرش‌ها تحت تأثیر عواملی مانند تحصیلات، اشتغال و هنجارهای اجتماعی، به سمت اولویت‌دهی به ارزش‌های فردی و کاهش تمایل به فرزندآوری تغییر می‌کند. همچنین، تمرکز بر کیفیت زندگی فرزندان و کاهش نگرش‌های سنتی، منجر به تشکیل خانواده‌های کوچک‌تر و کاهش باروری می‌شود (۱۵). به‌طور کلی، افراد با نگرش‌های کمتر سنتی و سکولار، تمایل کمتری به رعایت هنجارهای باروری بالا نشان می‌دهند (۱۶). با توجه به اینکه نگرش‌ها و ارزش‌ها در تمایلات و رفتار باروری اثرگذارند، امروزه توجه به نگرش نسل جوان و بارور جامعه از مولفه‌های اثرگذار فرزندآوری است، لذا این پژوهش بر آن است که به شناسایی و توصیف نگرش فرزندآوری بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد بپردازد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی–تحلیلی مقطعی مصوبه دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد با کد اخلاق IR.SKUMS.REC.1399.194 می‌باشد. با توجه به فرمول حجم نمونه کوکران $n=\frac{Z^2 pq}{d^2}$ که در آن z برابر ۱/۹۶؛ p=q=۰/۵؛ d مقدار خطا برابر ۰/۰۵ است، ۳۸۴ نفر بر آورد گردید که در نهایت ۳۲۳ پرسشنامه دریافتی

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

از دانشجویان وارد محاسبات آماری گردید. به‌طوری‌که این حجم نمونه شامل دانشجویان دانشکده (پزشکی، بهداشت، پرستاری، پیراپزشکی، دندانپزشکی و فناورهای نوین) دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی‌شده، انتخاب و وارد مطالعه شدند به‌طوری‌که هر دانشکده به عنوان یک طبقه تعریف شد. معیار ورود به مطالعه شامل دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد دارای شماره دانشجویی و تمایل به ورود به مطالعه بوده است. ابزارجمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه دموگرافیک و پرسشنامه گرایش به باروری راد و توابی بوده است. پرسشنامه دموگرافیک شامل سن، جنس، نوع رشته، ترم تحصیلی، دانشکده محل تحصیل، محل زندگی، شغل پدر و مادر، بومی استان و یا غیربومی بودن است. پرسشنامه گرایش به باروری راد و توابی مشتمل بر ۱۶ سوال است و هدف آن ارزیابی میزان گرایش به باروری در دانشجویان می‌باشد. نمره‌گذاری پرسشنامه به‌صورت طیف لیکرت ۵ نقطه‌ای می‌باشد که با گزینه‌های کاملاً موافق، بی‌نظر، مخالف و کاملاً مخالف درجه‌بندی شد. در گویه‌های مثبت به گزینه کاملاً موافق امتیاز ۵ و به گزینه کاملاً مخالف امتیاز ۱ و در گویه‌های منفی به گزینه کاملاً موافق امتیاز ۱ و به کاملاً مخالف امتیاز ۵ داده شد. برای به‌دست آوردن امتیاز کل، مجموع امتیازات مربوط به تک تک سوالات با هم محاسبه شده است، این امتیاز دامنه‌ای از ۱۶ تا ۸۰ خواهد داشت. امتیازات بالاتر نشان‌دهنده گرایش بالاتر فرد پاسخ‌دهنده به باروری خواهد بود و برعکس روایی و پایایی در پژوهش راد و ثوابی (۱۳۹۴) روایی محتوایی این مقیاس به تایید رسیده است. پایایی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ نیز ۰/۷۱ گزارش شده است که بیانگر پایایی خوب این مقیاس است (۱۷). پرسشنامه که به‌صورت الکترونیک توسط دانشجویان تکمیل و برای محقق ارسال شده است، سپس داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل آماری قرارگرفت. در همه آزمون‌ها، سطح معنی‌داری برابر یا کمتر از پنج درصد منظور شده است.

یافته‌ها

میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۶/۹۴±۲۵/۳۱ سال، ۷۷/۷٪ زن و ۲۲/۳٪ شرکت‌کنندگان مرد بوده، بیشترین تعداد شرکت‌کننده ۳۴٪ ترم یک و کمترین ۰/۹٪ ترم ۱۰ بوده‌اند. بیشترین شرکت‌کنندگان در دانشکده پرستاری بوده (۴۹/۹٪)، ۳۷/۸٪ از والدین دارای سطح تحصیلات دانشگاهی بوده، تنها ۳/۱٪ از شرکت‌کنندگان تک فرزنده بوده و ۳۲٪ از شرکت‌کنندگان ۲ فرزند بوده‌اند. ۶۷/۸٪ پدران شرکت‌کنندگان شاغل بوده؛ در حالی که ۳۹٪ از والدین دانشجویان سطح درآمد آنها بین ۳ تا ۵ میلیون تومان بوده است. نتایج بیانگر آن بوده که ۳۲٪ از شرکت‌کنندگان ساکن مرکز استان و ۳۶/۲٪ خارج از استان بوده‌اند (جدول ۱).

جدول ۱. مشخصات دموگرافیک واحدهای مورد پژوهش

متغیرها		تعداد	درصد
محل زندگی	مرکز استان	۱۰۳	۳۱/۹
	خارج استان	۱۱۷	۳۶/۲
	اطراف استان	۱۱۳	۳۱/۹
جنس	زن	۲۵۱	۷۷/۷
	مرد	۷۲	۲۲/۳
دانشکده	پرستاری	۱۶۱	۴۹/۹
	پیراپزشکی	۶۰	۱۸/۶
	پزشکی و دندان‌پزشکی	۴۰	۱۲/۴
	بهداشت	۶۲	۱۹/۱
سطح تحصیلات والدین	ابتدایی	۷۳	۲۲/۶
	راهنمایی	۲۴	۷/۴
	دیپلم	۱۰۱	۳۱/۳
	دانشگاهی	۱۲۵	۳۸/۷
کل		۳۲۳	۱۰۰

نتایج بیانگر آن بوده که تنها ۱/۵٪ از واحدهای مورد پژوهش دارای نگرش منفی و ۱/۵٪ دارای نگرش زیاد به باروری داشته در حالیکه ۸۵/۵٪ دارای نگرش متوسط به باروری داشته‌اند (جدول ۲).

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

جدول ۲. توزیع فراوانی مطلق و نسبی نگرش به فرزندآوری در واحدهای مورد پژوهش

نوع نگرش	تعداد	درصد
گرایش منفی	۵	۱/۵
گرایش به باروری کم	۳۶	۱۱/۱
گرایش به باروری متوسط	۲۷۷	۸۵/۸
گرایش به باروری زیاد	۵	۱/۵
کل	۳۲۳	۱۰۰

همان‌طور که در جدول ۳ آمده است میانگین نمره نگرش به باروری در مردان ۴۷/۸۹±۷/۴۳، در حالی که در زنان ۴۷/۷۵±۸/۳۷ بوده و آزمون تی مستقل بیانگر عدم تفاوت معنی‌دار آماری بین دو گروه بوده است (p>۰/۰۵). میانگین نمره نگرش به باروری در دانشجویان بومی ۴۸/۹۹±۷/۴۱، در حالیکه در دانشجویان غیر بومی ۴۶/۵۰±۷/۷ و آزمون تی مستقل بیانگر تفاوت معنی‌دار آماری بین دو گروه بوده است (p<۰/۰۰۳). همچنین میانگین نمره نگرش به باروری در دانشجویان دارای والدین شاغل ۴۷/۸۱±۸/۳۱ و در دانشجویان دارای والدین غیرشاغل ۴۷/۹۶±۶/۰۰ بوده و آزمون تی مستقل بیانگر عدم تفاوت معنی‌دار آماری بین آن دو گروه بوده (p>۰/۸۶).

جدول ۳. میانگین و انحرف معیار نمره نگرش باروری در دانشجویان بر حسب جنس، بومیت و شاغل و غیرشاغل بودن والدین

متغیر		میانگین و انحراف معیار نمره نگرش باروری	آزمون تی مستقل
موقعیت شغلی والدین	شاغل	۴۷/۸۱±۸/۳۱	p>۰/۸۶
	غیرشاغل	۴۷/۹۶±۶/۰۰	
جنسیت	مرد	۴۷/۸۹±۷/۴۳	p>۰/۸۲
	زن	۴۷/۷۵±۸/۳۷	
بومیت	غیربومی	۴۶/۵۰±۷/۷	p<۰/۰۰۳
	بومی	۴۸/۹۹±۷/۴۱	

نتایج بیانگر آن بوده که دانشجویان دارای والدین با سطح سواد ابتدایی ۸۸/۴٪ نگرش متوسط به باروری داشته، همچنین دانشجویانی که دارای وضعیت اقتصادی نامناسب بوده، ۸۳٪ نگرش متوسط به بارداری داشته و از طرفی تمامی رشته‌های تحصیلی دارای نگرش به باروری متوسط (بیش از ۷۵٪) بوده‌اند. نتیجه آزمون دقیق فیشر بیانگر آن بوده که بین نگرش به بارداری با سطح سواد والدین دانشجویان، وضعیت اقتصادی و نوع رشته تحصیلی تفاوت معنی‌دار آماری وجود نداشته است (جدول ۴).

جدول ٤. توزیع فراوانی مطلق و نسبی نگرش به باروری بر حسب رشته تحصیلی، وضعیت اقتصادی و سطح آموزشی والدین واحدهای مورد پژوهش

متغیر	نوع نگرش	نگرش منفی		گرایش به باروری کم		گرایش به باروری متوسط		گرایش به باروری زیاد		آزمون دقیق فیشر
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
تحصیلات	ابتدایی	۰	۰	۷	۱۰/۱	۶۱	۸۸/۴	۱	۱/۴	p>۰/۵۳
	راهنمایی	۱	۴/۲	۲	۸/۴	۲۱	۸۷/۵	۰	۰	
	متوسطه	۳	۳	۱۱	۱۰/۹	۸۵	۸۴/۲	۲	۲	
	دانشگاهی	۱	۰/۸	۱۴	۱۱/۲	۱۰۸	۸۶/۴	۲	۱/۶	
وضعیت اقتصادی	بد	۳	۱/۸	۲۲	۱۳/۳	۱۳۸	۸۳	۲	۱/۲	p>۰/۲۲
	متوسط	۲	۱/۷	۹	۷/۷	۱۰۶	۸۹/۸	۱	۰/۸	
	خوب	۰	۰	۲	۶	۳۲	۸۸	۲	۶	
رشته تحصیلی	پرستاری، مامایی	۴	۲/۵	۱۳	۸	۱۴۰	۸۷	۴	۲/۵	p>۰/۷۷
	پزشکی	۰	۰	۷	۲۷/۳	۴۳	۷۲/۲	۰	۰	
	بهداشت	۱	۱/۵	۶	۹	۵۴	۸۷	۱	۱/۵	
	پیراپزشکی	۰	۰	۵	۲۵	۴۵	۷۵	۰	۰	

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه بیانگر آن بوده که جنسیت، رشته تحصیلی، وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده، سطح تحصیلات پدر و مادر و موقعیت شغلی والدین بر نوع نگرش باروری دانشجویان تاثیر نداشته؛ همچنین ۸۵٪ از واحدهای مورد پژوهش، دارای نگرش متوسط به باروری داشته و تنها ۱/۵٪ نگرش منفی داشته‌اند. این نتایج بیانگر آن است که قشر تحصیل‌کرده نسبت به فرزندآوری دارای نگرش مثبت بوده، گرچه فرهنگ زیستی افراد و سنت‌های حاکم بر جامعه بر این مولفه اثرگذارتر بوده است.

در راستای این نتایج، مطالعه Bernardi و Klärner با مقایسه دو شهر در شرق و غرب آلمان و به‌کارگیری روش ترکیبی تحلیل کمی شبکه و مصاحبه کیفی نشان داد که رویکرد شبکه اجتماعی ابزاری کارآمد برای تبیین شکل‌گیری تمایلات باروری در جوامع اروپای غربی است. یافته‌ها بیانگر آن بود که ارزیابی ذهنی پاسخ‌گویان از روابط خاص، تجربه‌ها، رفتارها و نگرش‌های افراد در شبکه، نقشی اساسی در درک اثر ساختارهای شبکه‌ای دارد. بنابراین، نگرش افراد به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار، در تبیین باروری در جوامع شهری مطرح می‌شود (۱۸). بنابراین نگرش، باورها و هنجارهای اجتماعی یک فاکتور اثرگذار در موالید است و می‌تواند فاکتور اثرگذار در میزان موالید باشد؛ لذا وجود نگرش متوسط به بارداری در بین دانشجویان فاکتوری بسیار اثرگذار و قابل احترام در شرایط کنونی ایران است.

Williams و Ceci در مقاله خود این روند را تائید می‌کنند به‌طوری‌که یکی از بزرگترین چالش‌ها در جامعه علمی، به ویژه برای زنان، انتخاب بین پیشرفت علمی و تشکیل خانواده است. نگرش مثبت و سیاست‌های حمایتی می‌توانند از خروج استعدادهای ارزشمند جلوگیری کند، بسیاری از پژوهشگران زن به دلیل فشارهای اجتماعی، بیولوژیکی و حرفه‌ای مجبور به انتخاب بین مادر شدن یا پیشرفت علمی می‌شوند. یک محیط حمایتی که فرزندآوری را به‌عنوان بخشی طبیعی از زندگی حرفه‌ای می‌پذیرد، به آنان اجازه می‌دهد هر دو هدف را دنبال کنند (۱۹).

در مطالعه حاضر، نتایج بیانگر آن بوده که نگرش دانشجویان نسبت به باروری تحت تاثیر وضعیت اقتصادی آنها قرار نگرفته است. دانشجویان با وضعیت اقتصادی خوب، بد و متوسط، یک نوع نگرش نسبت به باروری داشته‌اند. در مطالعه Karabchuk و همکاران در یک مطالعه تجربی (factorial survey) در پنج کشور (آلمان، ژاپن، روسیه، اوکراین و امارات)، عوامل مانند درآمد خانواده، در دسترس بودن مراقبت از کودک و اشتغال کاملِ همسر (به‌ویژه مرد) بیشترین تأثیر را بر "تعداد فرزندان ایده‌آل" برعهده داشتند. در امارات این عدد تقریباً ۲/۸ بود در حالی که در ژاپن حدود ۱/۲ بوده است (۲۰). این بی‌تفاوتی شرایط اقتصادی در نگرش دانشجویان شاید این فرضیه را تائید کند که آنها هنوز با مشکلات مالی خانواده درگیر نشده‌اند. گرچه بسیاری از منابع علمی بیانگر آن است که نگرش به فرزندآوری و وضعیت اقتصادی یک مولفه همسو است، از طرفی وجود یک نگرش مثبت به فرزندآوری در حوزه آکادمیک بدون توجه به وضعیت اقتصادی خانواده یک دستاورد مثبت جامعه علمی است که سیاست‌گزاران حوزه جوانی جمعیت باید به این مولفه توجه ویژه داشته باشند.

در مطالعه حاضر نگرش دانشجویان نسبت به باروری با سطوح تحصیلات متفاوت و سطح تحصیلی والدین ارتباط معنی‌داری نداشته است؛ به‌طوری‌که دانشجویان دارای والدین با سطح تحصیلات متفاوت، یک نگرش نسبت به باروری داشته، در حالی که مطالعه هاشم‌زاده و همکاران با عنوان ارزیابی و اولویت‌بندی نگرش زوج‌های تازه ازدواج کرده نسبت به سیاست‌هایی طراحی شده در یک مطالعه مقطعی–توصیفی نتایج بیانگر آن بوده نگرش مثبت به باروری با شغل دائمی در هر دو جنس، محدوده سنی مادران ۲۵ تا ۳۵ سال، مدت طولانی‌تر ازدواج، داشتن فرزندان بیشتر و سکونت در مسکن دولتی همبستگی مثبت داشت. در حالی که نگرش مثبت به باروری با رده‌های سنی بالاتر در زنان، تعداد فرزندان، وضعیت اجاره‌نشینی مسکن، عدم دسترسی به بیمه، تحصیلات عالی و رتبه‌های شغلی پایین در هر دو مردان و زنان همبستگی منفی داشته است (۲۱). در حالی‌که جامعه دانشگاهی علاقمند به فرزندآوری بوده، اما چرا مزدوجین با سطح تحصیلات عالیه نظر مخالف داشته باید این چالش مورد واکاوی قرار گیرد. نتیجه مطالعه شاه آبادی و همکاران بیانگر آن بوده که دختران با توجه به سن پایین که قصد ازدواج داشته، اما بعد از ازدواج مصمم به ادامه تحصیل بوده و دارای نگرش بسیار مثبت به فرزندآوری داشته‌اند؛ لذا باید مسئولان در حوزه آموزش دانشگاهی برنامه‌ای داشته باشند که این افراد در روند تحصیل دچار مشکل نشوند (۲۲). وجود علاقمندی به تحصیل در دختران ازدواج کرده مثبت بوده و باید زمینه برای رشد فراهم شود، اما وجود نگرش مثبت در حوزه آکادمیک نباید شرایط را طوری پیش برد که این نگرش تغییر کند؛ چون افراد در تحقیق هاشم‌زاده با موقعیت علمی بالاتر دارای نگرش منفی به فرزندآوری داشته‌اند.

گرچه در مطالعه مورد نظر نتایج بیانگر آن بوده که دانشجویان با سن‌های مختلف، نگرش یکسان به باروری داشتند، اما در مطالعه‌ای که توسط پورافکاری و همکارانش در سال ۲۰۱۳ بر روی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و نگرش به ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان انجام شد نشان داده شد بین میزان درون‌گرایی و برون‌گرایی، سلطه‌پذیری، سن، پایگاه عقاید مذهب و نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد (۲۳). گرچه مقدمه گرایش به باروری ازدواج است، تمایل به ازدواج در سن پایین نوعی گرایش به باروری و فرزندآوری است؛ به‌طور کلی، مطالعات نشان می‌دهند که با افزایش سن (به خصوص در بازه‌ی جوانی و میانسالی)، نگرش به ازدواج و فرزندآوری واقع‌بینانه‌تر و محتاط‌تر می‌شود. سن بالاتر اغلب با عوامل دیگری مانند اشتغال، ثبات اقتصادی، شکل‌گیری هویت

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

فردی و احساس فشار زمان باروری (به‌ویژه برای زنان) درهم‌تنیده است که به‌طور مستقیم بر نگرش تأثیر بر باروری اثرگذار است (۲۴). علت بی‌تفاوتی سن در نمره نگرش به باروری در دانشجویان، وجود نزدیکی سنی همه افراد به هم بوده است.

یکی از مهمترین یافته‌های این مطالعه، تاثیر قومیت و بومی بودن بر نمره نگرش دانشجویان بوده، به‌طوری‌که دانشجویان بومی با فرهنگ سنتی‌تر دارای میانگین نمره نگرش بیشتری به فرزندآوری نسبت به دانشجویان ساکن شهرهای بزرگتر بوده‌اند. در مطالعه‌ای که توسط حسینی و گراوند در سال ۲۰۱۳ با عنوان سنجش عوامل موثر در شکاف رفتار و نگرش زنان به سن مناسب ازدواج در شهر کوهدشت انجام شد، نتایج مطالعه نشان‌دهنده‌ی بروز شکاف در رفتار و نگرش زنان نسبت به سن مناسب ازدواج برای دختران بوده است؛ به‌طوری‌که براساس این بررسی پایگاه اقتصادی–اجتماعی زنان، نگرش فرامادی به ازدواج، استقلال زنان و سن، بیشترین تاثیر را در میزان شکاف بین رفتار و نگرش زنان به سن مناسب ازدواج داشته است. لذا نتایج نشان می‌دهد که ترکیبی از مشخصه‌های اقتصادی–اجتماعی، جمعیتی و عوامل و زمینه‌های قومی فرهنگی، تبیین بهتری از شکاف در رفتار و نگرش زنان نسبت به سن مناسب ازدواج دارد (۲۵). لذا زمینه‌های قومی و فرهنگی در سن ازداوج و نگرش به فرزندآوری مولفه اثرگذار است. همچنین مطالعه نقی‌پور و همکاران (۱۴۰۰) بیانگر آن بوده که عامل اعتقادی، فاکتور اثرگذار در فرزندآوری بوده است (۲۶). لذا در مطالعه مورد نظر بیانگر آن بوده که قومیت و فرهنگ و باورهای محلی بر فرزندآوری اثربخش بوده است.

گرچه در مطالعه حاضر سطح سواد و شغل والدین بر نمره نگرش باروری یا فرزندآوری را در بین دانشجویان یکسان گزارش کرده، اما در مطالعه ترابی و همکاران با عنوان مقایسه نگرش زنان و مردان نسبت به فرزندآوری، نتایج بیانگر آن بوده که محل سکونت، سن ازدواج زنان، موقعیت اقتصادی–اجتماعی و وضعیت شغلی بر نگرش فرزندآوری تاثیر داشته و از طرفی نگرش به فرزندآوری در هر دو جنس مثبت بوده است (۲۷). همچنین مطالعه کریمی با عنوان بررسی و تحلیل نگرش جوانان به ازدواج و فرزندآوری، نتایج بیانگر آن بوده که ۶۰٪ از واحدهای پژوهش علاقمند به ازدواج، دارای نگرش مثبت به فرزندآوری بوده و داشتن فرزند یکی از مهمترین مولفه خوشبختی در خانواده ایرانی است (۲۸). در حالی‌که در مطالعه حاضر بیش از ۷۵٪ دانشجویان دارای نگرش متوسط به فرزندآوری بوده است. نتیجه مطالعه تقوایی‌فر و همکاران بیانگر آن بوده که رسانه تأثیر مثبتی بر فرزندآوری داشته که با رسانه، نگرش مثبت ایجاد خواهد شد (۲۹). این نتیجه مطالعه به نحوی نتیجه‌ی مورد نظر را تائید می‌کند که دانشجویان با استفاده از فضای علمی و رسانه‌ای نسبت به جوانی جمعیت بیشتر آگاه بوده و خود متمایل به جوانی جمعیت و اثربخشی آن هستند.

در نهایت می‌توان گفت مطالعه حاضر حاکی از نگرش عموماً مثبت دانشجویان علوم پزشکی نسبت به فرزندآوری است. از آنجا که عوامل دموگرافیک سنتی تأثیر معناداری بر این نگرش نداشته و تنها عامل مؤثر، مربوط به منطقه سکونت (بومی یا غیربومی بودن) بوده است، می‌توان نتیجه گرفت که تصمیم برای فرزندآوری در نسل جوان بیش از آنکه متأثر از ترجیحات فردی باشد، تحت تأثیر بستر و شرایط کلان جامعه قرار دارد. بر این اساس، تقویت این نگرش مثبت و تبدیل آن به عمل، مستلزم ایجاد بسترهای حمایتی و رفع موانع ساختاری در سطح جامعه است.

ملاحظات اخلاقی: پژوهش حاضر حاصل طرح تحقیقاتی با کد اخلاق IR.SKUMS.REC.1399.194 مصوب دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد می‌باشد.

تضاد منافع: نویسندگان اعلام می‌نمایند که تضاد منافعی در این پژوهش وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

با سپاس از همه دانشجویانی که در این پژوهش ارزشمند، حضوری فعال داشتند و دیدگاه‌های خود را صادقانه به اشتراک گذاشتند. همچنین، قدردانی صمیمانه خود را از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد به دلیل پشتیبانی مالی و معنوی از این مطالعه، اعلام می‌داریم.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

References

1. Kalantari S, Abbaszadeh M, Aminmozafari F, Rakeibonab N. The Sociological Study of Attitude to Child bearing and it's some related Factors (Case study: married youth in Tabriz City). Journal of Applied Sociology. 2010; 21(1): 88-104. Available at: https://jas.ui.ac.ir/article_18163_en.html [In Persian]
2. Dayton L, Balaban A, Scherkoske M, Latkin C. Family Communication About Climate Change in the United States. Journal of Prevention. 2023; 44: 373-87.
3. Cherlin AJ. The Deinstitutionalization of American Marriage. Journal of Marriage and Family. 2004; 66: 848-61.
4. Nazah N, Duasa J, Arifin MI. Fertility and Female Labor Force Participation in Asian Countries; Panel ARDL Approach. J Ekon Stud Pembang. 2021; 22(2): 272-88.
5. Abbasi-Shavazi MJ, Hosseini H. The Ethnic Differences of Fertility in Iran: The Effective Factors and Processes. Journal of Iranian Sociology. 2007; 8(4): 3-36. [In Persian]
6. Berrington A, Pattaro S. Educational differences in fertility desires intentions and behaviour: A life course perspective. Advances in Life Course Research. 2014; 21: 10-27.
7. Abbasi-Shavazi MJ, McDonald P, Hosseini-Chavoshi M. The Fertility Transition in Iran: Revolution and Reproduction. Springer Nature, 2009.
8. Zanjari N, Kalantari Banadaki SZ, Sadeghi R, Delbari A. A Futures Study of the Challenges and Drivers of Population Aging in Iran Using the Scenario Analysis Technique. Iranian Journal of Ageing. 2024; 19(2): 258-75. [In Persian]
9. Lesthaeghe R, Surkyn J. The Second Demographic Transition: Theories and Evidence. In: The International Handbook of the Demography of Marriage and the Family. Springer, Cham, 2020; pp. 25-52.
10. Chou Y-C, Fu L-Y, Chang H-H. Making Work Fit Care: Reconciliation Strategies Used by Working Mothers of Adults with Intellectual Disabilities. J Appl Res Intellect Disabil. 2013; 26(2): 133-45.
11. Hidayah I, Suryahadi A, Palmisano F, Kiefte-de Jong JC. The role of parental child marriage in children's food security and nutritional status: a prospective cohort study in Indonesia. Front Public Health. 2024; 12: 1469483.
12. Bouzarunejad Y, Iqbali A. Ibn Sīnā's view on the model of an ideal family and its assessment through Islamic and Feminist perspectives. Journal of Al-Mustafa. 2023; 2(1): 221-40.
13. Aghajanian A, Vaezzade S, Afshar Koha J, Thompson V. Recent Trends of Marriage in Iran. The Open Family Studies Journal. 2018; 10: 1-8.
14. Safiri K, Kamali A, Faraji E. Sociological study of positive attitude toward child (case study of women of Ilam city). Women's Strategic Studies. 2017; 19(75): 85-109. Available at: https://www.jwss.ir/article_119964.html?lang=en [In Persian]
15. Balbo N, Billari FC, Mills M. Fertility in Advanced Societies: A Review of Research. Eur J Popul. 2013; 29(1): 1-38.
16. England P. The gender revolution: Uneven and stalled. Gend Soc. 2010; 24(2): 149-66.
17. Rad F, Savabi H. Investigation on Tendency to Fertility and its Related Social Factors (A Case Study of Married Women Aged 15 to 50 in Tabriz).Women and Family Studies. 2015; 3(1): 127-55. Available at: https://jwfs.alzahra.ac.ir/article_2199.html?lang=en [In Persian]

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]

18. Bernardi L, Klärner A. Social networks and fertility. Demographic Research. 2014; 30(1): 641-70.
19. Williams JC, Ceci SJ. When scientists choo 1 motherhood. American Scientist. 2012; 100(2): 138-45.
20. Karabchuk T, Dülmer H, Gatskova K. Fertility attitudes of highly educated youth: A factorial survey. J Marriage Fam. 2022; 84(1): 32-52.
21. Hashemzadeh M, Shariati M, Nazari AM, Keramat A, Ebrahimi E. Principal factors affecting couples' childbearing policies: A roadmap for policymaking. Iran J Nurs Midwifery Res. 2022; 27(5): 413-9.
22. Shaabadi Z, Sarabi H, Khalajabadi Farahani F. The investigation of attitude toward studying continuation after marriage and its effect on parening decision (the studying of women who are about to marriage in Nayshabour town). Quarterly Journal of Social Science. 2016; 22(71): 126-62. Available at: https://qjss.atu.ac.ir/article_4850_0.html?lang=en [In Persian]
23. Tolo Takmili Torabi N, Vakili P, Fattahi Andebil A. The relationship between personality traits and marital satisfaction based on the mediation role of religious orientation. Quarterly of Applied Psychology. 2020; 14(1): 99-118. [In Persian]
24. Jylhä KM, Kolk M, Fairbrother M. Attitudes towards childbearing, population, and the environment: prevalence, correlates, and connections with fertility outcomes in Sweden. Popul Environ. 2025; 47(3): 1-28.
25. Hosseini H, Geravand M. Measurement of Factors Affecting the Gap of Women's Behavior and Attitude on Appropriate Age of Marriage in the City of Koohdasht. Women in Development & Politics. 2013; 11(1): 101-18. Available at: https://jwdp.ut.ac.ir/article_35482.html?lang=en [In Persian]
26. Naghipour F, Yadollahpour MH, Bakouei F, Hosseini SR, Khafri S. Studying childbearing attitude among interns and residents of Babol University of Medical Sciences in the academic year of 2018-2019. Islam and Health Journal. 2021; 6(1): 108-14. Available at: https://iahj.ir/article-1-252-en.html [In Persian]
27. Torabi F, Ghorbani F, Kuchani M. Comparing the Attitudes of Men and Women towards the Birth of First Child. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2017; 27(154): 179-83. Available at: https://jmums.mazums.ac.ir/article-1-9412-en.html [In Persian]
28. Karimi A. A survey and analysis of youth people's attitudes toward marriage and childbearing. Strategic Studies on Youth and Sports. 2021; 20(52): 275-92. Available at: https://faslname.msy.gov.ir/article_452.html?lang=en [In Persian]
29. Taghvyifard L, Karimi M, Rasekh K. The Effect of the Media Using on Women's Attitude toward childbearing, Jahrom. Contemporary Sociological Research. 2020; 8(15): 67-87. Available at: https://csr.basu.ac.ir/article_3395.html?lang=en [In Persian]

[Downloaded from iahj.ir on 2026-09-07]